

KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ YA DA “YOLDAN ÇIKMA”NIN ERDEMLERİ ÜZERİNE

Ülhak ÇİMEN*
Taner SOLMAZ**

Özet

Tarihsel seyri içinde içerdiği mesajların çeşitliliği, metodik çözümlenişi, imgeler, göstergeler, değerler açısından birçok farklı söylemsel biçime evirilen masal, bu çalışmada, egemen ahlaksal düzenin bireylere alttan alta telkin ettiği “söz dinleme”, “itaat etme”, “yoldan/baştan çıkmama”, “hata yapmama”, vb. normatif değerleri, aracı edildikleri ıslah edici işlevler bağlamında irdelenmektedir. *Kırmızı Başlıklı Kız* isimli masal, temsil ettiği pek çok motifle birlikte, en çok da söz dinlememenin, yoldan/baştan çıkarıcı yönüne işaret etmektedir. Deyim yerindeyse, “yoldan çıkma, büyük sözü dinlememenin yol açtığı ağır bir felakettir” gizli telkininin somutlaşmış hali olan masal, yaderkliğe dayalı toplulukçu yaşama düzeninin bağımlılığı öneren dinamiklerinden, özerkliğe dayalı bireysel tercihlerin geçerli ve üstün olduğu düzene geçişte, bireyi bekleyen tehlikeler üzerine düşünmemizi gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda masalda çocuk-yetişkin ilişkisi temelinde birey-toplum etkileşiminin “kapsamayıcı” olduğu kadar “dışlayıcı” da olabilen pedagojik boyutları(hizaya getirme ve bu çabanın boşa çıktığı durumlarda had/hudut bildirme, vb.) üzerine eleştirel bir sorgulama amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimler: *Masal, Değer, Toplum*

* Öğretim Görevlisi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO, Görsel İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü

** Öğretim Görevlisi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO, Görsel İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü

Red Riding Hood or about the Morality of “Leaving from Road”

Abstract

The story turned to many different discursive forms in terms of methodic analysis, images, indications, values the diversity of the messages contained within the historical trend; in this study, dominant moral order are examined as rehabilitative functions such as disobedient, obedience, do not wrong. The Red Riding Hood tale; was emphasized it represent along with many motifs, in part of seduce of usually don't promise. As an expression; tale "Out of the way, is a severe disaster to cause of don't listen" as embodied it is secret inquiry, rule-based of the communitarian living arrangement from the dynamics addictive, It has required our should not think about the dangers waiting to individual, in transition to current and valid order of individual preferences to based on autonomy. In this context, in this story is intended a critical query on the basi sof child-adult relation sex clusionaryon pedagogical dimensions (swayupand otherwise snubetc.) of the individual-community interaction.

Key Words: Story, Value, The Community

Giriş

Kırmızı Başlıklı Kız masalı çok eski bir Avrupa halk masalıdır ve birçok sözlü edebiyat eserinde olduğu gibi, söyleyeni unutulmuş, söyleniş nedeni zamanla değişik anlamlar edinmiştir. İngiliz Durham Üniversitesi'nde yapılan bir araştırma, bu masalın en az iki bin altı yüz yaşında olduğunu ve dünya çapında otuz beş varyantı bulunduğunu ortaya çıkarmıştır (Sezer, 2012: 166). Masalın hala dünyanın farklı bölgelerinde farklı anlatımları mevcuttur. Ayrıca masaldaki imgeler ve göstergeler, değişen toplum koşullarına yeniden revize edilerek uyarlanmıştır. Masal, yaygın ve derin etkisiyle birlikte, Avrupalı halklar arasında çeşitli isimlerle anıla gelmiştir. Kahramanlar zamanla cinsiyet değiştirmiş ya da masala farklı semantik eklemeler yapılarak asıl mesaj ve/veya mesajların odağında birtakım kaymalar olmuştur. Söz konusu masalı İtalyanlar *Yanlış Babaanne*, Fransızlar *Kırmızı Kapüşonlu Kız*, İngilizler *Küçük Kırmızı Hayta*, Almanlar *Kırmızı Başlık* ve İskandinavlar ise *Rognvald ve Raud'un Masalı* gibi değişik isimler altında çocuklarına anlatmışlardır (Özkan, 2013:2). İran'da ergenliğe yeni adım atan kız çocuğunun gezintiye çıkması garip karşılandığından, masalın kahramanı bir erkek çocuğa dönüşmüştür (Sezer, 2012: 166). Türkçede *Kırmızı Başlıklı Kız* diye bilinen masalın bilinen ilk versiyonu 1697 yılında basılmış olan *Tales and Stories of the Past the Morals* kitabında yer alır. Masalın günümüzde bilinene en yakın

Kırmızı Başlıklı Kız ya da “Yoldan Çıkma”nın Erdemleri Üzerine

hali ise, 19.y.y’da Grimm Kardeşler tarafından yazıya geçirilmiştir (tr.wikipedia.org/wiki/kirmizi_baslikli_kiz).

Masallar, genel içerikleri ve anlatı yapıları açısından değerlendirildiğinde, içinde yaşadığımız zamana ve mekâna ait kavrayışlar, bu kavrayışlara ait değerlendirmeler, bu değerlendirmelerle inşa edilmiş alışkanlıklar, dışlanmadan yaşamamızı mümkün kılacak egemen kültürel yapıyla ilişkilerimiz, kısaca adına toplumsal sistem dediğimiz pratikler, ödüllendirmeler ve yaptırımlar evreninin zihinsel bir haritasının çıkarıldığı söylem pratiklerini barındırır. Söz konusu söylemsel ilişkiler, kimi baskın değerleri, onaylanmış ilişkileri ve ayrıcalıklar kadar kimi yoksunlukları da içerir. Şu halde, masallar onaylanmış ve genel kabul görmüş olanın yanı sıra, dışlanmış olanı da içerir. Öte yandan, belki de üzerimizde baskısını hissettiğimiz her mutlaklaştırılmış değer, tutum ya da davranışın masallara farklı anlamlar atfetmeye çalışmamıza neden olması neredeyse kaçınılmazdır. Burada inceleyeceğimiz masal ne Erich Fromm’un masal inceleme metodu¹ile, ne de salt basit bir anlatı biçimi olarak masal kapsamında ele alınmamıştır. Masala bakış açımız, tarihsel seyri içerisinde yapılan değerlendirmelerden önemli ölçüde muaf bir biçimde, egemen toplumsal/ahlaksal düzenin bireyi meşru değerler sistemine tabi ve bağımlı kalma pratiğinin “ters tepmesi” biçiminde yorumlanabilecek olan “yoldan çıkma”, “normdan sapma”, “hata yapma”, vb. biçimlerde dışa vurulan bir özgürlük ve bağımsızlık arayışının izini sürmek yönündeki bir çabada karşılığını bulmaktadır. Başka bir deyişle, bir tür kişilik ıslahı ve terbiyesi aracı olan masalın muhtevası otoritenin sözünden çıkanların ne şekilde cezalandırılacağına ait bir bakış açısı içermektedir. Ayrıca çalışma, renk sembolizminin bildik anlamlarının dışına çıkılarak özellikle de masalda kullanılan kırmızı rengin cinsellikten bağımsız bir değerlendirmesi anlamında

¹ Bu metoda göre, masal değerlendirildiğinde, anne toplumun bakış açısıdır ve kızından toplumun belirlediği doğru yoldan şaşmamasını salıklar. Kırmızı başlıklı kızın yoldan sapmasına neden olan çiçekler hayatın güzel ama zararlı yönlerini temsil eder. Ahlaki olan değerler karşısında insanları saptırarak çiçek imgeleri her zaman vardır. Kurt sembolü ise, kadınları yoldan çıkarmaya çalışan erkek göstergesidir ki, bu erkekler her zaman gelecekteki bir tehdit olarak var olacaktır. Büyükanne masaldaki egemen gelenek-görenek gösterenine karşılık gelir. Büyükanne ve Kırmızı Başlıklı Kızı kurtaran avcı ise koruyucu-kollayıcı baba modelidir. Ayrıca masalda kullanılan kırmızı renk cinselliği temsil etmektedir. Kırmızı rengin aynı zamanda başlık rengi olması da, benzer bir imanın bilinçaltı etkisine işaret eder (http://www.5harfililer.com/bir-masalin-cinsel-sembolizmi-uzerine-ortacagdan-tarihi-bir-kaynaklik/).

kırmızı rengin girişkenlik, dışa dönüklük, kızgınlık ve hırs (Kırık, 2013; 73) açısından yaderkle olan ilişkisini anlamlandırmaya çalışmaktadır. Ayrıca kırmızı renk sözsüz mesajlar açısından bir işi sonuna kadar götürme kararlılığına ve azmine işaret ettiğinden otoritenin bireylere dayattığı uyum açısından da ele alınması gereken bir diğer mesaj aracıdır. (Erzurum,2012:70). Kırmızının kişiler üzerindeki kışkırtıcı etkisiyle birlikte ölümü de çağrıştırmaları nedeniyle (Üster; 1991; 80-81) otoriteye uymayanların mutlak sonları açısından da masamız açısından yorumlanmalıdır.

1.Yaderkçi Düzen Ve Bağımlılığın Kutsanışı Olarak “Normal”

Klasik masallar çoğunlukla çocuğu erişkin yaşamına hazırlamayı hedeflediği için, ana kahramanları da genellikle çocukluktan ergenliğe geçiş sürecini yaşayan bireylerdir (Sezer, 2012: 166). Ergenlik dönemi; biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişim ve olgunlaşmanın yer aldığı çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemini ifade etmektedir (Yavuzer, 2012: 262). Çocukluktan erişkinliğe geçiş sürecinde hayal ile gerçeklik arasındaki zihin karmaşasını iyi analiz eden toplumsal düzen, çocuğun realiteyi oyuna dönüştürebilme algılama biçimini iyi analiz etmiş ve vermek istediği mesajları da masallar yoluyla öğrenmemizi sağlamıştır. Çünkü çocukken altbene işlemiş kodlar, bilinçli bir şekilde ideolojik olarak işlevselliğini özellikle kadınlar üzerinde yaderk tahakkümünde sürdürmüş ve doğal olarak erkek kimliğini de etkilemiştir (Sezer, 2012: 13). Masalda kullanılan patika yol imgesi bağımlılığı yani yaderki, orman yolu ise bağımsızlığı yani özerki temsil etmektedir.

Yaderkçi düzen, genel olarak bireylerin kendi iradeleriyle karar verme durumunda aile, düzen ya da sistem adını verdiğimiz üst belirleyicilerin egemen olmasını ve dolayısıyla da bireylerin başkalarınca belirlenmiş olan kurallara uymak zorunda kalmasını ifade etmektedir. Genel anlamıyla yaderk, nasıl dua etmemiz gerektiğinden tutunda, eğitimimiz, çalışma koşullarımız, neyi-ne zaman-nasıl sevmemiz gerektiği konularında da belirleyici olmuştur. Masalımsı bir anlatımda yaderkçi düzen realitesini “Çünkü büyüklerimiz bizden yaşça ve akılca üstündürler. Onların hayat tecrübeleri bizden kat kat fazladır. Çünkü onlar bizden çok daha fazla yaşamış, görmüş ve tecrübe edinmişlerdir.” söylemlerinde bulmaktadır (Çağlar, 2009:4).

Yaderkçi düzenin tahakküm süreci; bireyin çocukluktan erişkinliğe geçiş sürecinden (birinci sosyalleştirme dönemi) başlayıp; ergenliği-

olgunluğu(ikinci sosyalleştirme dönemi) ve olgunluk sonrası dönemi de içermektedir. Düzenin etkisini en basit şekliyle uyguladığı ortam, ailedir. Özellikle ergenlik öncesi dönemde; çocuk yetiştirme konusunda dünyanın büyük bir çoğunluğunun kabul ettiği görüş, ebeveynlerin çocukları eğitmek-yöneltmek ve denetlemek için otoritenin varlığına olan inanıştır (Gordon, 2012; 215). Ergenliğe yaklaşan dönemde çocukların, layık olup olmadıklarına bakılmaksızın anne-babalarına vermiş oldukları otoriteye “*verilen otorite*” denilmektedir (Gordon, 2012; 218). Ancak verilen otoritenin bireylerin tercih mekanizmalarına olan etkisi beklendiği gibi pozitif değildir. Ebeveyne verilen bu otorite yanlış kullanıldığında özellikle yaratıcılık anlamında ailenin istediği yönde değişiklik oluşturmamaktadır (Gordon, 2012; 239). Verilen otorite haricinde ebeveynin bilinçli olarak kurmaya çalıştığı otorite bireyde zamanla isyan duygusunun oluşmasına sebebiyet vermektedir. Özellikle kimlik bulma çabasında olan bireyin başlattığı bu savaş zamanla sadece ailesine karşı değil tüm yaderke karşı güçlenerek devam etmektedir (Yavuzer, 2012; 239). Özellikle normatif referanslar açısından aile zaman zaman davranışların denetimi için normlar koyma yoluna gitmektedir. Aile, bireyin ne yaptığını gözlemekte ve böylelikle de eylemleri ödüllendirmek-cezalandırmak, olumlamak ya da düzeltmek suretiyle normatif olarak etkileyecek konuma geçmektedir (Bauman, 2013; 43). Ebeveynlerin bu otoritesinin çocuklarda yaratıcılığa olan etkisi negatiftir. Özellikle ailede sindirilen birey gücü simgeleyen her şeye karşı derin bir korku duymaktadır. Bunlar yaşamları süresince düşün(e)meyen, yaderke boyun eğen, tercihten mahrum kalan, değişiklikten korkan, inandıklarını savunmak noktasında aciz kalan kendi olamayanlar olarak yaşamaktadır. Kuralcı düzenin istediği de tam böyledir. Bireyin alışılmadık bir seçim yapması durumunda yaderkin kişiyi dizginleme yollarından biri de o seçim yüzünden diğerlerinin de zarar göreceği anlayışıdır. Burada irdelenmesi gereken bir diğer tartışma alanı da bireyin itaat etmesi mi ettirilmesi mi konusudur. İtaat etmek sözcüğü rızaya dayalı bir kabulü içermekte; ettirilmek ise düzenin bireyler üzerinden benlikte iz açarak hayat bulmasını sağlayan bir gücü(enerjiyi) içkinleştirerek, iktidarın gücünün bende içselleştirilerek ona meşruiyet kazandırılması ve iktidarın teyidinde dönüştürülmesini kapsamaktadır (Başat, 2006; 9).

Sosyal hayatın asli becerilerini edinme süreci açıklanırken genellikle Amerikalı sosyal psikolog George Herbert Mead’ın ortaya attığı benliğin ikiye ayrılmasına işaret eden *Ben* ve *Beni/Bana* kavramları kullanılmaktadır

(Bauman, 2013; 36-37). Benliğin beni/bana kısmı dışsal olanı içermekte ve genel itibariyle kişinin uyması gereken kuralları, yaderkin tahakkümünü, beklentilere uyumu ve normlara boyun eğmeyi kapsamaktadır. Çocukluktan ergenliğe geçişte bireyler gözetim altında olduklarını, takip edildiklerini, belirli şekillerde davranmaya yönlendirildiklerini ve norm/normaldan sapmaları durumunda otoritenin onları hizaya getireceğini bilir ki bu deneyim bireyin gelişen benliğinde muhakkak var olmaktadır. (Bauman, 2013; 36-37). Yaderkin uygun davranışı kabullenip, normdan sapmayı cezalandırması çocukluktan ergenliğe geçişte etkisinin daha fazla olması nedeniyle masallaştırılarak sunulmaktadır.

İnsanların istediklerini yapmak yerine başkalarının beklentilerini yerine getirmede genel anlamıyla otorite figürlerinin dolayısıyla da kapı bekçilerinin² etkisi vardır (Guillebeau, 2011; 68). Kırmızı Başlıklı Kız masalında olduğu gibi birileri otoritenin ve geleneğin emrettiğinin aksini yapmaya kalkışrsa; kapı bekçileri var olan düzenin koruyucu-kollayıcı kimliğini ulvileştirmek için aynı mantığı sürekli gündemde tutmaktadır: *“Uyumlu ol ve yaşa.”* Öyle ki genel anlamıyla kapı bekçilerinin böyle bir mantığı sürekli gündemde tutmalarında aidiyet mantığının büyük bir etkisi vardır. Aidiyet ilişkisi, sözde, bireyi kuralcı düzenle güvenilir ilişkiler kurmaya yönlendirir ve birliktelik kavramı da bu ihtiyacı beslemek için vardır. Bunun tam aksine bireysellik ihtiyacı ise bireyi, baskılardan bağışık ve taleplerden özgür olduğumuz, yapmaya değer gördüğümüz şeyi yaptığımız kısacası kendimiz olduğumuz özel bir duruma yöneltmektedir (Bauman, 2013; 119). Özgürlük ve bağımlılık ilişkisinin(basit manada kişi, aile, grup; gelişmiş manada toplumsal yaşam alanı, üst otorite)yönetim sistemleriyle yakın ilişkisi bulunmaktadır. Özgürlüğü daha çok yaşayanlar ayrıcalıklı, daha az yaşayanlar ise ayrıcalıksızdır.

2.Özerklik Arayışı, Kendi Kimliğini Bulma Ve Yoldan/Baştan Çıkmanın Erdemleri

Klasik masallarda iktidarı sorgulayan değil, ona destek olan, aşk ve aile ilişkilerinde bir kalıbı sağlamlaştırmanın ötesine geçmeyen, cinsiyetçi masallar daha fazla yayılmış ve kemikleşmiştir (Sezer, 2010; 15). Çocukluktan ergenliğe geçişte bireyin öğrenmesi gereken tam zıt aşama

² Kapı bekçisi; İnsanların seçimlerini kısıtlamada etkisi fazlaca bulunan yaderk. Kapı bekçileri bireylerin hangi tercihleri yapmaları gerektiği noktasında belirleyici, itici ve etkilidirler.

direnme, baskıya dayanma, tutum alma bağlamında seçmeyi ve yaptıklarının sorumluluğu üstlenme yetisini kazanmaktır (Bauman, 2013; 38). George Herbert Mead’ın ortaya attığı benliğin ikiye ayrılmasına işaret eden *Ben* tam burasıdır. Ben güçlendikçe birey özerkleşme yolunda daha cesur olmaktadır. Bununla birlikte bireyin kişiliğinin oluşmasında bu kavramların hangisinin daha baskın olduğu belirleyici roledir.

Hayatımıza anlam vermek için tercih mekanizmalarına döndüğümüzde *Ben Özelim* diyebileceğimiz yanımızı keşfedebilmemiz için otoritenin yol gösterici kimliğe sahip olup seçme özgürlüğü tanınmasını istediğimizde otoritenin tavrının bize karşı nasıl olduğu sürekli tartışla gelmektedir. Otorite bir yönüyle bireyin özgür olmasını sağlarken diğer yandan özgürlüğün sınırlarını çizerek bireyi kısıtlamaktadır (Bauman, 2013; 33). Otorite, özgürlüğü ve bireyselliği görünür hale getirmekten çok, egemenliğin baskıcı gücünü somutlaştırmak için çaba harcamaktadır. Özerklik arayışındaki bireye yaderkin yapmak istediği şey tünel görüşü algısı³ oluşturarak kişilerin otoritenin aynılık çöplüğünde evrilmesini sağlamaktır.

Bireylerin doğuştan gelen en güçlü tercihleri değişikliğe yönelmektir (Korn, 2013; 24). Bireysel uyumsuzlukların açıklanması noktasında, tercih farklılıklarında hem biyolojik, hem psiko-pedagojik hem de sosyolojik faktörlerin etkisi büyüktür. Bühler, ergenliğe geçişte kişilerin cinsel organlarının gelişmesiyle davranışlarda meydana gelen değişikliğe dikkat çekmiş ve bedensel gelişmeler ile uyumsuzluklar arasında doğru bir orantı olduğunu söylemiştir (Yavuzer, 2012; 263). Bireyin çocukluktan ergenliğe geçişinde tercih yapmasının-istediği gibi davranma özgürlüğüne yönelmesinin- ne yaptığıyla ya da neye sahip olduğuyla değil, kim olduğuyla alakası vardır. Ergenlik döneminin en önemli sorunu kimlik arayışıdır. Benliğe sahip olmak, benlik olmak, kimlik arayışı bireylerin yaşam tarzını etkiliyorsa ve bireylerin yaşam tarzı da seçim olmaktan çok kader şeklinde belirleniyorsa; yaderk, tahakkümünü sürdürebilmek için gerek belirgin gerekse de tecrit edilmiş tüm yöntemleri uygulamayı haklı nedenlere dayandırma çabasına girmektedir. Böylelikle de yaderk bireyde yaratıcılığı değil, uymanın yerleşmesi ve geliştirmesi için çaba harcamaktadır (Gordon, 2012; 234).

³ Tünel görüşü algısı; yalnızca tek bir fikre saplanma ve bağımlı kalma durumunu ifade etmek için kullanılan deyim.

Otorite ve güç kullanımının arkasında nasıl bir açıklama olursa olsun, çocukluktan ergenliğe geçen birey reddedilmekten, tercih mekanizmalarına müdahale edilmesinden ve limit konulmasından nefret etmektedir (Gordon, 2012; 48). Farklı olmayı seçmek için verilen mücadele otoriteyi ve varsayımları sorgulamakta; aynı zamanda keyifli, anlamlı bir deneyim olarak hayatı kucaklamaktadır (Guillebeau, 2011; 207). Bu anlamda otoriteyi sorgulamaya başlamak, özgürlük karanlığına ilk mumu yakmaktır. Kendi tercihini kendi özgür iradesiyle belirleyen birey, hayattan istekleri noktasında, bir sonraki aşamada dünyayı başkaları için daha iyi yaşanabilir bir alan yaratma mücadelesine girecektir. Özellikle ergenliğe adım atışta hayata karşı harekete geçilmezse hayatın bireylere karşı harekete geçeceği anlayışı (Sharma, 2008; 16-17) ergenin özellikle tahakküme karşı riske girme ve risk yaratma anlayışını da geliştirmiş böylelikle de ergen bedenini bile tehlikeye sokma ihtiyacını ön plana çıkartmıştır (Philips, 1996; 33). Eğer toplumun norm ya da normal olarak belirttiği bir kuralı çiğnersem cezalandırılabilirim; öyle ki ceza sorumluluğun bir göstergesidir (Bauman, 2013; 30). Bundan dolayıdır ki ceza almayı göze almak yaratıcılığa da geçişin ilk aşamalarından birisidir. Sıradan olmanın en kolay yollarından biri otoriteyi sorgulamamaktır. Böylelikle de insanların çoğu beş maymun hikayesindeki⁴ gibi statükoyu sorgulamadan kabullenmekte, uyurgezer gibi yaşamaktadır (Guillebeau, 2011; 18).

⁴ Beş maymun, maymunlardan nefret eden sadist bir adam tarafından kafese tıklılır. Kafesin dibinde, her gün açlıktan korumaya yetecek kadar yiyecek ve su bulunmaktadır. Kafesteki yiyecek kötü ama yeterlidir. Kafesin en tepesinde ise kocaman bir muz hevingi davetkar bir şekilde beklemektedir ve maymunların bu muz hevingine uzanabilmeleri için kafes içinde merdiven bulunmaktadır. Kafeslenmenin şoku atlatıldıktan sonra maymunlardan biri merdivene tırmanıp muzlardan birine uzanır. Birdenbire muzların yan kısmından bir yangın hortumu belirir ve merdivenin tepesindeki maymunla birlikte diğer dört maymunda soğuk suyla ıslatılır. Özgürlüğü seven bir maymunun günahı yüzünden diğer maymundalar da sırlıklam olur. Sonraki birkaç gün bütün denemeler sonucunda tüm maymunlar ıslanır; grup bunun üzerine merdivene tırmanma cesaretini gösteren maymunu dövmeye başlar. Sonra bir gün deney değişir. Sadist adam kafesteki maymunlardan birini dışarı çıkartıp yerine başka bir maymun koyar. Soğuk suyla ıslanacağından bihaber olan yeni maymun muzlardan almak için merdivene tırmanacağı zaman diğer maymunlar tarafından aşağı indirilir ve darp edilir. Ertesi gün eski maymunlardan biri daha dışarı çıkartılır ve yerine yeni bir maymun konulur. Yeni maymunda aynı girişimde bulunduğu zaman darp edilir. Beş gün sonunda ise eski gruptan hiç kimse kalmamıştır ve ıslanmamıştır ama maymunların hepsi merdivenlere tırmanmamaları gerektiğini bilmektedir. Sonunda maymunlardan biri muzların niye yenilmediğini sorduğunda, diğerleri niye yenilmediğinden emin olmadıklarını ama sadece yiyemeyeceklerini bildiklerini söylerler.

Bireylerin hayatlarını anlamlandırma uğruna verdikleri mücadelelerde en geniş anlamıyla yaderkin etkisiyle oluşturulan kontrol ve güç, birey tarafından fırsatı bulundukça aksini yapma ve zihin haritalarını belirginleştirme şeklinde gün yüzüne çıkmaktadır ve böylelikle de birey gerçek benliğini keşfetme ve ortaya çıkarmada uyurgezer ahlakından yaratıcı ahlaka yönelmektedir. Son dönemlerde ülkemizde yapılan araştırmalar göstermiştir ki; ergenlerin anlaşmazlık gerekçeleri ile yaderkin gereksiz tahakkümü arasında yakın bir ilişki vardır (Yavuzer, 2012; 294). Çocuklardaki bilişsel gelişimden ergenlikteki sosyal analizler dönemine geçişte bireyler kimlik oluşturma sürecinde sürekli tercih yaparak karar verme riskini belirginleştirmektedir. Kararlar özgürlüğün kanıtıdır ve aslında özgürlük karar verme ve seçme yetisidir (Bauman, 2013; 29). Özür dilemenin izin istemekten daha kolay bir yol olduğu anlayışı (Guillebeau, 2011;24) hata yapmanın da erdemlerini yeniden sorgulamamıza olanak sağlamaktadır. Hata yapma tercihindan mahrum bırakılan birey, otoritenin özerkliğe vurduğu darbe sonucunda eleştiriden habersiz, sinirli ve korkak bir şekilde toplumda vasıfsızca yer almakta, yaşamaktan mahrum sadece nefes almaktadır. ElbertHubbard’a göre; “Hayatta yapılacak en büyük hata, hata yapmaktan sürekli korkmaktır.” (Guillebeau, 2011; 47).

Özerklik arayışı içerisinde bulunan birey vermiş olduğu mücadele ile gerçek anlamda yaşamının erdemini de keşfetmeyi öğrenmiştir. Birey yaptığından daha çok yapmadığına pişman olmaktadır (Guillebeau,2011;27). Azla yetinip, sorgudan münezzeh insanlığın gün ışığına çıkmasına izin vermeyen birey, dünyanın farklı bir yaşam alanı olmasını da engellemektedir (Sharma, 2008; 9).

3.Hazzın Ertelenmesi Ve Özgürlük

Hazzın ertelenmesi, özgürlük sorunumuzun vazgeçilmez bir parçasıdır. Lübnanlı şair Halil Cibran yazmış olduğu bir şiirinde “Haz aslında bir özgürlük şarkısıdır” (Odabaşı,2013; 107) demiştir. Hazzı ertelemek hayattan kaçınmanın bir yoludur (Guillebeau,2011; 138). İnsanın doğal yanlarını bastırıp, kendini işine adayarak yükselmesini vurgulayan Viktoryen Etiğin hazzın ertelenmesiyle yakın bir ilişkisi vardır.19. yüzyılda İngiliz toplumlarında ortaya çıkan Viktoryen Etik, insana, kendisine (kendi içindeki doğaya) bile acımadan mutlulukları yaşamayı öğreniminin sonrasına, araştırma sonuçlarının almasının sonrasına, terfi etmesinin ya da işini

büyütmesinin sonrasına ertelemeyi ve bundan mutluluk duymayı öğretmiştir (Oskay, 2013; 214). Kişinin içindeki doğal olanı yok sayarak, otoritenin ona dayattığı şeyleri yaparak otoritenin amacına hizmet etmesine hazzı ertelemek denilebilir.

Birey büyüme ve olgunlaşma döneminde yaşadığı arzuları, korkuları ve gereksinimleri geriye iterek bir anlamda özgürlük belirginliğini de yok saymaktadır. İnsan duygularının içerisinde neşe, üzüntü, hırs, elde etme tutkusu, sevinç, başarıya yönelme, kıskançlık, öfke vb öğeler sayılabilir. Hazzın ertelenmesinde iç disiplin(öz disiplin) ve dış disiplinin büyük etkisi vardır. Genel olarak duyguların efendisi olma anlayışıyla değerlendirilen hazzın ertelenmesi yaderkin bireye ve topluma yaptırmak istediklerini kişinin benliğine yerleştirerek kabul görmeyi geliştirmiş; sonrasında bireyin yaderkin tahakkümüne boyun eğmesini de iç disiplin olarak belirginleştirmiştir. Hâlbuki bireydeki iç disiplin özünde dış disiplinin bir ürünüdür.

Klasik masallarda hazzın ertelenmesi benliğin gelişim sürecindeki sosyal anlamdaki tehlikeli içgüdülerin (belirgin şekliyle cinselliğin) dışavurumlarını kontrol altına alma ihtiyacı ve bu ihtiyaca yönelik pratik çabalar olarak değerlendirilmiştir (Bauman, 2013; 40). Bu tür çabalar genel itibariyle insanın doğasındaki dürtülerin arttığı, doyumların ertelendiği ve yaşamanın anlamsal karmaşasının ortaya çıktığı yerdir. Toplumumuz hazzın ertelenmesinin insan zihnini disiplin altına almayı öğrettiğini öngörse de bu anlayış dış disiplinin bireylerin tahakkümüne yönelik bir çalışmasıdır. Bütün toplumların üyelerinin doğal eğilimlerini kontrol altına aldığı ve izin verilebilir etkileşimlerinin ufkunu belirlemeye gayret ettiği bir gerçektir (Bauman, 2013; 40-41). Tam bu noktada irdelenmesi gereken şey kişilerin sadece tehlikeli dürtülerinin mi bastırılmaya çalışıldığıdır. Yaderkin masallarda cinselliğin bastırılması amacıyla verdiği tüm mesajların arka planında bireyin, dolayısıyla davranışın kabul edilen kalıba sokulması(uyum-sürüleşme-gerçek benliği keşfedememe-yaşlı ruhlar-kimliksizlik) anlayışı vardır. İnsan aklında haz ilkesine yönelik güçlü bir eğilimin yer aldığı ancak yaderki de içine alan bazı güçlerin ve koşulların bu ilkeyi engellemeye çalıştığı bir gerçektir (Freud, 2002; 267). Dolayısıyla bütün haz ertelemelerinin insan aklını dolayısıyla medeniyetini geliştirmeye yönelik adımlarla uyumlu çalışmayacağı da ortaya çıkmaktadır. Bu tür haz ertelemelerinin kişilerin yaratıcılıklarına etkisi Goethe'nin “Eğer çocuklar ilk

belirtilerdeki gibi yetişselerdi, hepsi birer dahi olurdu” sözünde gizlenmektedir (Sharma, 2008; 58).

4.“Konformizm”, “Uyumlama-Söz Dinlemenin Erdemi!”

Genel olarak konformizm; yaderkin hem ilke hem de uygulama olarak toplumsal yaşam alanına kabul ettirdiği egemen hareket tarzlarına uyum, otoritenin belirlediği kuralları eleştirmeme, geleneğe-ebeveyne bağlı kalma, toplumun belirlenmiş değer ve normlarını kabul etme anlamlarını taşımaktadır. Konformizmde sistemi sorgulamadan kabul etmek ilkesi esastır ve karşı çıkma kesinlikle kabul görmez. Bunun yerine tecrit edilen birey, sisteme ait olmanın mümkün olduğuna ve sistemin tüm ihtiyaçları karşılayabileceğine tüm kalbiyle inanmaktadır (Niedzwiecki, 2011; 121). Konformizm, kendisine tabii olan bireyleri yurtsever olarak görmektedir. Bu anlamda yurtseverin en önemli görevi disiplindir; yaderke itaat yurtseverliğin en belirgin şeklidir (Bauman, 2013; 188). Yaderkin varlığı bu anlamda huzuru bozanlara karşı kanatlarını açarak her zaman insanların güven ortamında yaşamasına olanak sağlamaktadır. Konformizm, işleri tasarlama, değişim mekanizmalarını tecrit etme, değişime kapalı olma anlayışına sahiptir (Leslie, 2011; 11). Masal dünyasında çocukluktan ergenliğe geçiş yapan bireyler, gerçek insan ihtiyaçlarının tercihlerini yaşamaktan ziyade, esasında konformist ve somutlaştırılmış güç ilişkilerinin bir ürünü olma zorunluluğunu yaşamaktadır. Walter Benjamin’e göre her çağda yapılması gereken, geleneği konformizmin elinden kurtarmak için çaba harcamaktır (Leslie, 2011; 9).

Otoriteye genel olarak buyruklama, doğru yapılanları teyit etme, yanlışları cezalandırma sürecine uyumlandırma süreci denilebilir. Uyumlandırmanın ilk başladığı ortam ailedir. Çocuğun davranışının değiştirilmesi ya da teyit edilen davranışın yerleşmesi amacıyla yapılan bu harekete eğitmek denilmekte; özünde ebeveyn hem belirgin hem de belirgin olmayan şekliyle güç kullanmaktadır (Gordon, 2012; 219). Bu anlamda uyumlandırmanın amacı farklılıkların giderilmesi değil, farklılıkların evcilleştirilerek, aynı ahır ve aynı çiftliğe dahil edilmesidir (Başat, 2006; 111). Bireylerin çocukluktan ergenliğe geçişlerinde yaderk iletmek istediklerini-masalların dilsiz olana olanak vermesi anlayışını iyi analiz ederek (Sezer, 2012; 93)-oyunlaştırarak sübliminal mesajlar yoluyla sunmakta; böylelikle de

birey sosyalleştirmenin tüm dönemlerinde pufla terliğe⁵ dönüşmektedir. Bireylerin cezalandırılmaları sorumlulukları gereği oluşan bir durumdur. Yani bireyin özgürlüğünün, seçebilir olduğunun ve tercih mekanizmasının oluştuğunun göstergesidir. Otoritenin onaylamadığı bir davranış tarzının yapılması ve bunun sonucunda insanların bundan fayda görmesi anlaşılabilir bir şekilde kabul de görmektedir (Guillebeau, 2011; 29).

5. Otoritenin Sesiyle Ve Ahlaksal “Normalite” ile Uzlaşmak

En genel anlamıyla otorite, iktidar koşullarını yorumlama, bir güç imgesi tanımlamak suretiyle denetim ve nüfuz koşullarına anlam verme çabası şeklinde tanımlanmaktadır (Sennett, 2011; 28). Denetim ve nüfuz çabasına var olan inanç, tarihi olarak da belirleyici bir şekilde kendini hissettirmiştir. Otoritenin varlığına olan inancı ve otoritenin kutsallığı görüşünü çok eski tarihlere kadar götürmek mümkündür. Çünkü ekonomik tabana dayalı toplumsal yapının biçimlendiği, yöneten-yönetilen ilişkisinin oluştuğu, toplumsal işbölümü planının yapıldığı dönemlere ulaşıldığında otoriter düşüncenin belirtileri kendisini aleni şekilde göstermektedir (Vural, 1994;9). Tarihi açıdan otoritenin ilk adımlarını babanın egemen olduğu ve mutlak otorite olarak kabul edildiği Ataerkil Yönetim İdeoloji’sinde bulmak mümkündür (Fişek, 1979;28). Muhakkak ki otoritenin gerekliliğine var olan inanış ailede temellenmiş, işletme yapılarında gelişip olgunlaşmış, toplumların yöneten-yönetilen ilişkisine ya da yönetim sistemine yansımıştır (Vural-1994;9). Otoritenin gerekliliğine var olan inanışın ailede temellenmesi anlayışı Kırmızı Başlıklı Kız Masalı’nda da kendini göstermektedir. Kırmızı Başlıklı Kızın annesi burada hem ailedeki otoriteye uyumu hem de temsili olarak iktidarın emirlerine uyumu simgelemektedir. Kırmızı Başlıklı Kız masalının günümüze kadar ulaşan anlatımında, baba figürünün olmayışını otoritenin babanın yokluğuna değil de, anne aracılığıyla dolayımlanması abayağlayabiliriz. Dolayım olma babanın otoritesini zayıflatmaz, aksine daha da güçlendirir. Çünkü otorite belirgin olduğu müddetçe gücünden de kayıplar yaşayabilmektedir. Machiavelli, hükümdarın haşmetinin kendisini halkın gözünde öfkesi korkunç, erişilmez ve üstün bir varlık olarak kabul ettirebilme

⁵ Pufla terlik Teodor Adorno’nun Minima Moralia (Metis Yayınları 1998 Çev: Orhan Koçak-Ahmet Doğukan) isimli eserinde kullandığı bir tabirdir. Terliğin el yardımına gerek kalmadan giyilmesi anlayışı otoritenin her zaman varlığını göstermesine gerek kalmadan bireyin uysallaşması anlamıyla bağdaştırılmıştır.

yeteneğine bağlı olduğunu iddia etmiştir (Sennett, 2011; 162). Ayrıca Machiavelli “Hükümdar” adlı yapıtında güçlü bir hükümdarda bulunması gereken özellikleri ortaya koyarak, “çeşitli devlet tiplerini, bu devletlerin çeşitli kuruluş biçimlerini (güç, hainlik, talih, v.b) ve bu devleti korumanın çeşitli yollarını (...) hükümdarın bazı erdemlere sahipmiş gibi görünmesi ve gerektiğinde ‘olduğundan başka türlü görünmeye ve aldatıcı bir görünüm vermeye’ yetenekli olması gerektiği düşüncesini” işlemiştir (Özgen, 2002: 101). Dolayısıyla *Kırmızı Başlıklı Kız*’da otoritenin doğrudan işlenmeyişi; genel anlamda bu gizeminin bozulabileceği ihtimaliyle açıklayabiliriz. Bununla birlikte kadının da gücün hem doğrudan hem de araçlar vasıtasıyla temsilcisi olabileceğinin zaman zaman masal anlatıları açısından hatırlatılmasında fayda görülmektedir (Sezer, 2012; 62).

Kökleri çok eski olan ve tarihsel süreç içerisinde en uzun dönem uygulama imkânı bulan otoriter anlayış, özellikle 16. ve 17. yy’da İngiltere’de gelişmiş ve her türlü yetke ve gücü devletin başındaki kişinin şahsında toplamıştır (Işık, 2007: 16-17). Masalın özellikle günümüzde bilinen örneklerinin de aynı döneme rastlaması (16. ve 17. Yüzyıl) “patika yoldan sakın ayrılma-sana öğretilen yoldan sakın çıkma” söylemi üzerinde otoritenin etkisinin olduğuna ve masalın otoriter anlayıştan etkilendiğine dair ipuçları barındırmaktadır. Otoriter düşüncenin ortaya çıktığı dönemseller koşulları ve onu besleyen kaynakları ele almakta fayda görülmektedir. Otoriter anlayışın felsefi dayanaklarını oluşturan düşünseller temelleri Eflatun’a, Machiavelli’ye, Thomas Hobbes’e, Treitsche’ye ve Hegel’e kadar yaslayabiliriz.

Eflatun *Devlet* adlı eserinde, devletin ancak akıl sahibi, değerli ve nitelikli insanların elinde güvenli olabileceğini savunmaktadır (Işık, 2007; 17). Eflatun, gerçeği bilme imtiyazına ve yöneticilerlik vasfına sahip üstün nitelikli bu filozof yöneticilerin halkın iyiliği ve çıkarları için tüm denetim araçlarını elinde tutmaları gerektiğini ifade etmiş ve gerekli hal ve şartlarda şiirlerin dahi önceden denetlenebileceğini uygun ahlakla karşılamıştır. (Eflatun, 2000; 81-82). Otoriter görüşte siyasal gücün nasıl korunabileceği ve sürdürülebileceği ile ilgilenen Machiavelli *Prens* adlı eserinde, hükümdarın devletin güvenliğini sağlamak ve varlığını sürekli sürdürülebilir kılmak için için baskı ve zulüm de dâhil olmak üzere her türlü ahlaki olmayan yollara bile başvurabileceğini söylemiş ve otoritenin başvurabileceği iki güçlü silahı kuvvet ve hile olarak açıklamıştır (Machiavelli, 1998; 193). Otoriter gelenek konusunda en iyi bilinen filozof olan Thomas Hobbes ise 1651 yılında Londra’da yayınlanan

*Leviathan*⁶ (Önen, 1988;5) adlı eserinde mutlak monarşiyi savunmaktadır. Doğal yaşam sürecinde insanların adeta bir cehennem hayatı yaşadığını *homo hominilupus*⁷ şeklinde ifade etmiştir (Işık, 2007: 18). Hobbes, otoriter yönetimi korumak, onun düzenini ve devamını sağlayabilmek için bireysel çıkarların kontrol edilmesi gerektiğini savunmaktadır (Işık, 2007;23). Dolayısıyla Hobbes'in getirmiş olduğu anlayışta kamunun faydası için bireysel çıkarların muhakkak bir güç tarafından denetlenmesi gerektiği ve bu denetime karşı çıkanların yok olacağı anlayışı vardır. Otoriter anlayışın düşünsel temellerine katkı sağlayan diğer bir isim de Alman düşünür Hegel'dir. Hegel'in otorite anlayışında vatandaşların devlet işlerine katılmalarına yer yoktur. Hegel'e göre yurttaşların görevi devletin bir üyesi olarak hareket etmektir ve özgürlük, yurttaşların özgür olmadıklarını bilmeleri ve tüm eylemlerin devlet tarafından şekillendirildiğini bilmeleridir, şeklinde ifade edilmiştir (Işık, 2007: 19). Treitsche ise, gerçek özgürlüğün otoritenin müdahalesi olmaksızın değil, otoritenin müdahalesiyle gelişebileceğini savunmuştur (Işık, 2007; 19).

Sonuç ya da Ahlaki Emperatifin Haklı Çıkarılışı Olarak Kırmızı Başlıklı Kız

Başkalarının beklentilerini yerine getirmenin bir gereği olan otorite olgusu bu çalışma kapsamında ailedeki temsili ile değerlendirilmiştir. Çocuğun yetişkin ile bireyin de toplum ile olan ilişkisinin tezahürü bağlamında ele alınan otoriter yapı sürecinde söz dinleme, itaat etme ve hata yapmamama gereklilikleri irdelenerek toplumun yeri geldiğinde dışlayıcı olabileceği realitesine vurgu yapılmıştır. Nitekim Kırmızı Başlıklı Kız ile annesi arasındaki etkileşim, toplumun bu yetisini yansıttığı gibi Kırmızı Başlıklı Kızı da ailedeki otoriteye entegre etmiş ve bağlayıcı duruma getirmiştir. Otoriter ya da yaderk baskıcı kişi ya da sistemler olarak tanımlanmakta, otoriteye ilişkin korkuların en başında otoritenin kendisine duyulan korku yer almaktadır (Sennett, 2011; 25). Klasik masallarda özgürlük ve güvenlik olgusu sürekli karşılaştırılmalı ve sonucunda da güvenlik ihtiyacının özgürlük ihtiyacından daha önemli olduğu mesajı verilmeye

⁶ Devlet, vücudunun çok kalın kabuklar üzerinde insanların kümeleştiği ve elinde, hem din adamlarının esasını hem de savaşçıların kılıcını(adaletin ve savaşın kılıcını) tutan bir yaratıktır.

⁷ İnsan insanın kurdudur.

çalışılmıştır. Otoritenin güç ilkesini bünyesinde barındırması dürüstlük, ahlakilik, sorumluluk v.b kavramları anlamsızlaştırmaktadır. Klasik Batı masalının dikotomik anlatım tarzı yaşamın karşısına ölümü koymuş, yaşam ve ölüm tasavvurunun işleyişini de uyum ve uyumsuzluk bağlamında değerlendirmiştir. Masala göre uyum bireysel ve toplumsal organizmanın kesinlikle kabul etmek zorunda olduğu bir süreçtir, ta ki erginleşmeyle birlikte başlayıp ölümle sona erecek bir tahakküm anlayışıdır. Uyumsuzluk ise bireyi karanlıklara, belirsizliklere ve dolayısıyla da ölüme sevk eden bir tercihtir. Uyumsuzlukla gelen mutluluk anlayışı kesinlikle uyumla gelen kanaat anlayışına mağlup olmuştur.

Masallarda tekrarlanan geçici ölüm erginlenmeye dairdir (Sezer, 2012; 20). Öyle ki masalda Kırmızı Başlıklı Kızın kurdun karnından çıkarılışı; erginleştiğini, dolayısıyla da bundan sonraki yaşamında otoritenin “yap dediğini yapıp, yapma dediğini yapmayacağı” anlamını barındırır. Otoritenin istediği de tam budur. Bireyin özgürlük adına vermiş olduğu farklı yol kararı bireyi ölümle tanıştırmış, tamamıyla yok olmak üzereyken yaderkin müdahalesi neticesinde hayata dönmüştür. Kırmızı Başlıklı Kızın “kurdun karnı çok karanlık” söylemi ise ölümün- dolayısıyla da yanlış yol tercihlerinin- bireyi hayattan kopardığı, aydınlanmadan uzaklaştırdığı mesajıyla örtüşmektedir. Dolayısıyla otorite söyleminde yer alan itaat olgusu bireyi hayatta kalma vaadiyle özgürlük eyleminden yoksun bırakmaktadır. Bu bağlamda otorite tarafından bahsedilen hayat,,bireyin şahsi kanaatlerini ortadan kaldırdığı gibi otoritenin beklentilerini yerine getirmeyi zorunlu kılmaktadır. Genel çerçeve içerisinde toplum ile birey arasındaki ilişkiyi kriter olarak ele alan otorite olgusu, ailedeki temsili süreciyle aile fertleri üzerindeki yansımaları ortaya çıkarmaktadır. Zira çalışmanın merkezinde yer alan otoritenin ailedeki gücü, kaidelerin yerine getirilmesini ve aksi durumda ortaya çıkabilecek sonuçların kalıcı hasarlar bırakabileceğini vurgulamıştır. Masalın sonunda kurdun ölmemesi ve ormana gitmiş olması, yoldan çıkma durumunda tekrar belirgin bir tehlike olarak saklı şekilde durmaktadır.

KAYNAKÇA

Adorno, T. (1998). *Minima Moralia* Çev: Orhan Koçak, Ahmet Doğukan İstanbul: Metis Yayınları

Başat, İ. M. (2006). *Buyruk ve İtaat Kültür, Sanat ve İktidar*, İstanbul: Everest Yayınları.

Bauman, Z. (2013). *Sosyolojik Düşünmek*, Çev. Abdullah Yılmaz, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Çağlar, A. I. (2002). *Söz Dinlemek Neden Önemli*, İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.

Eflatun, Platon (2000). *Devlet*, Çev. Sebahattin Eyüpoğlu, Ali Cimcoz, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Erzurum, F. (2012). “İletişim”, İzlem Vural(ed.), *Sözsüz İletişim*, I. Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayınları

Fişek, K. (1979). *Yönetim*, Ankara: SBF Yayınları.

Freud, S. (2002). *Metapsikoloji, Haz İlkesinin Ötesinde Ego ve İd ve Diğer Çalışmaları*, Çev. Dr. EmreKapkın, Ayşen Tekşen Kapkın, İstanbul: Payel Yayınevi

Gordon, T. (2012). *Etkili Anne-Baba Eğitimi*, Çev. Dilek Tekin, Nazlı Özkan, İstanbul: Profil Yayıncılık.

Guillebeau, C. (2011). *Uyumsuzluk Sanatı*, Çev. İlkay Sevgi, İstanbul: Varlık Yayınları.

Hayat Yayın Grubu (2013). *Kırmızı Başlıklı Kız*, İstanbul: Hayat Yayın Grubu.

Işık, M. (2007). *Dünya ve Türkiye Bağlamında Kitle İletişim Sistemleri*, Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.

Kırık, A. M. (2013). “21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum”, “*Sinemada Renk Öğesinin Kullanımı: Renk Anlatım İlişkisi*”, 2.Cilt, Ankara.

Korn, W. (2013). *Normal Nedir, Neden Bütün İnsanlar Hem Aynı Hem de Farklıdır?*, Çev. Saliha Nazlı Kaya, İstanbul: Can Sanat Yayınları.

Leslie, E. (2011). *Walter Benjamin, Konformizmi Alt Etmek*, Çev. Eda Çaça, İstanbul: Habitus Yayıncılık.

Machiavelli, N. (1998). *Hükümdar*, Çev. Kemal Karabulut, İstanbul: Sosyal Yayınlar Dünya Klasikleri Kültür Dizisi.

Niedzwiecki, H. (2011). *Ben Özelim, Bireylik Nasıl Yeni Konformizm Haline Geldi*, Çev. Sibel Erduman, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Nurdan Yayınları (1999). *Grimm Kardeşler, Grimm Masalları*, İstanbul: Nurdan Yayınları

Odabaşı, Y. (2013). *Tüketim Kültürü*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Oskay, Ü. (2013). *Yıkanmak İstemeyen Çocuklar Olalım*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Kırmızı Başlıklı Kız ya da “Yoldan Çıkma”nın Erdemleri Üzerine

Önen, M. (1988). *Uluslar arası İlişkiler Dersleri*, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Özgen, M. (2002). *Gazetecinin Etik Kimliği*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Sennett, R. (2011). *Otorite*, Çev. Kamil Durand, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sezer, M. Ö. (2012). *Masallar ve Toplumsal Cinsiyet*, İstanbul: Evrensel Basım Yayın.

Sharma, R. (2008). *Aile Bilgeliği*, Çev. Zeynep Yalçinkaya, İstanbul: Goa Yayıncılık.

Vural, S. (1994). *Kitle İletişiminde Denetim Stratejileri*, Ankara: Özışık Matbaacılık.

Yavuzer, H. (2012). *Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna Çocuk Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitapevi.

www.5harfliler.com/bir-masalin-cinsel-sembolizmi-uzerine-ortacagdan-tarihi-bir-kaynaklik/

tr.wikipedia.org/wiki/kirmizi_baslikli_kiz